

"וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' "

הסגולה הנפלאה של מצות ההסתכלות בציצית לקדש את הלב והעינים בקדושת יוסף הצדיק

בציצית, שהקב"ה בחר לכנות מצוה זו על שמה "ציצית", כי בזכות ההסתכלות בה אנו נזכרים לקיים כל המצוות.

על פי האמור נשכיל להבין מה שלמדו חכמינו ז"ל מפסוק זה ששקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות, כמו ששינו בגמרא (מנחות מג:): "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה', שקולה מצוה זו כנגד כל המצוות כולן". ופירש רש"י: "מדכתיב את כל מצוות, ועוד דציצית בגימטריא ת"ר, וה' קשרים וח' חוטין הרי תרי"ג".

ולפי המבואר שני הדברים עולים בקנה אחד כפתור ופרח, כי מאחר שמצות ציצית היא שקולה כנגד כל המצוות, לכן המקיים מצוה זו ללבוש ציצית, והוא מוסיף לקיים גם מצות עשה: "וראיתם אותו", להסתכל על הציצית, מובטח לו שתתקיים הבטחת הקב"ה: "וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם".

צריך להחזיק את חוטי הציצית בחוץ

עתה הבה נתבונן איך מצות עשה קדושה זו "וראיתם אותו", להסתכל על הציצית, נוגעת הלכה למעשה, לא רק בעצם ההסתכלות על הציצית, אלא גם בלבישת הבגד של ד' כנפות שצריך לכתחילה ללבוש אותו על בגדיו, כמו שכתב המחבר בשלחן ערוך (או"ח סימן ח סעיף יא): "עיקר מצות טלית קטן ללבושו על בגדיו, כדי שתמיד יראה ויזכור המצוות". וחזר על דבריו (שם סימן כד ס"א):

"אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית. וטוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום, כדי שיזכור המצוה בכל רגע. ועל כן יש בו [בכל ציצית] חמשה קשרים, כנגד ה' חומשי תורה, וארבע כנפים, שבכל צד שיפנה יזכור, ונכון ללבושו על המלבושים".

אמנם ה"מגן אברהם" (סימן ח ס"ק יג) הביא מה שמבואר בכתבי האריז"ל (שער הכוונות דרושי הציצית דרוש ו) שילבש את הטלית קטן תחת

תרי"ג מצוות התורה, כפי שכתוב בתורה הדר הוא לכל חסידיו (במדבר טו-לט): "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם". ופירש רש"י: "שמנין גימטריא של ציצית שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג".

וזהו שדרשו בגמרא (מנחות מג:): "וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם, ראייה מביאה לידי זכירה, זכירה מביאה לידי עשייה". ופירש רש"י: "ראייה ציצית מביאה לידי זכירת מצוות". הרי לנו עדות ברורה ונאמנה מפי הקב"ה נותן התורה, כי ההסתכלות בחוטי הציצית היא סגולה בטוחה לזכור ולקיים את כל מצוות התורה.

והנה ראוי לדעת כי כתוב זה: "וראיתם אותו", הוא אחת מחמש מצוות עשה שיש במצות ציצית, כמו ששינו בגמרא (מנחות מד:): "וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה". ומפרט רש"י ה' מצוות עשה שיש בציצית: א. "ועשו להם ציצית". ב. "ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת". ג. "והיה לכם לציצית". ד. "וראיתם אותו". ה. (דברים כב-יב): "גדילים תעשה לך". הרי לנו דברים ברורים כי "וראיתם אותו", היא מצות עשה להסתכל על הציצית.

ויש מן הראשונים בין מוני המצוות, הסמ"ק והרשב"ץ, הכוללים מצות עשה זו בין תרי"ג המצוות, ושאר הראשונים הרמב"ם והרמב"ן אינם מונים מצוה זו למצוה בפני עצמה, כי לפי שיטתם הרי היא כלולה במצות עשה של ציצית. וזהו שכתב ב"ספר חרדים" (פרק ב) שמסדר שם: "מצוות עשה מן התורה התלויות בעינים ואפשר לקיימן בכל יום" - "להסתכל בציצית דכתיב וראיתם אותו וזכרתם כו', ראייה מביאה לידי זכירה וזכירה מביאה לידי עשייה, ממנין תרי"ג לסמ"ק ורשב"ץ".

ומה נפלאים הם דברי רש"י בפסוק (במדבר טו-לח): "ועשו להם ציצית", שמפרש בפירוש השני הטעם שמצוה זו נקראת בשם ציצית: "על שם וראיתם אותו, כמו (שיר השירים ב-טו) מציץ מן החרכים". הרי מבואר עד כמה חשובה ההסתכלות

בפרשתנו פרשת שלח דבר בעתו מה טוב להתבונן בפרשת ציצית, שהיא אחת מתרי"ג מצוות החשובות שאנו מקיימים בכל יום (במדבר טו-לז):

"ויאמר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורותם, ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת, והיה לכם לציצית, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלקיכם, אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם".

בענין מצות ציצית מצינו חידוש גדול בדברי הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע ב"נועם אלימלך" (פרשת נח ד"ה או יאמר בדורותיו), כי בדור הזה צריך לתקן מצות ציצית יותר מכל המצוות, ובלשון קדשו: "בכל דור ודור יש שורש לתקן מצוה מיוחדת יותר משאר מצוות, למשל בדור הזה יש שורש לתקן מצות ציצית יותר משאר מצוות".

ויש להעיר כי אצל חכמי התלמוד כבר מצינו שהיו זהירים במיוחד במצות ציצית, כמו ששינו בגמרא (שבת קיח:):

"ואמר רב נחמן תיתי לי דקיימית מצות ציצית. אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה, אבוך במאי זהיר טפי [אביך באיזו מצוה היה זהיר יותר], אמר ליה בציצית. יומא חד הוה קא סליק בדרגא, איפסיק ליה חוטא, ולא נחית ואתא כמה דלא רמיא".

פירוש, יום אחד עלה במדרגות ונפסק לו חוט של ציצית, ולא ירד עד שלא תיקן והחזיר את הציצית. הנה כי כן ראוי להתבונן בדרך השווה לכל נפש, מהו הקשר המיוחד של מצות ציצית עם הדור השפל הזה של עקבתא דמשיחא יותר משאר מצוות.

"וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם"

פתח דברינו יאיר במה שמצינו במצות ציצית סגולה נפלאה, שלא נזכרה בשום אחת משאר

**נועם אלימלך: בכל דור ודור יש מצוה מיוחדת,
"בדור הזה יש שורש לתקן מצות ציצית יותר משאר מצוות"**

**משנה ברורה: "ואותן האנשים המשימין הציצית בהמכנסים שלהם...
מבזין את מצות השי"ת ועתידין ליתן את הדין"**

**רבינו האריז"ל: "צריך להסתכל בציציות בכל שעה ורגע...
והוא תועלת גדול לנשמה שלא יזדמן חטא לידו"**

**חפץ חיים: "בעת שעולה איזה מחשבה שאינה טהורה על לבו...
טוב מאד להסתכל בציצית ואז יפקע היצר"**

הבגדים, [וכך הוא מנהג המקובלים ההולכים לאורו של רבינו האריז"ל והרש"ש], והוסיף ה"מגן אברהם" על כך: "ונראה לי דצריך שיהיו הציצית מבחוץ, ודלא כאותם שתוחבין אותן בהכנפות, וזו היא מה שאמרו בגמרא (מנחות מא:): אין ציצית אלא יוצא". ושוב הוכיח מתוספות (ברכות יח. ד"ה למח) כי בדיעבד יוצאים מצות ציצית אפילו אם אין החוטים מגולים, וסיים שם: "לכן נראה לי דהאנשים ההולכים בין הגוים יוצאין בזה, אך בשעת ברכה יהיו מגולין כדי הילוך ד' אמות".

אולם בענין זה מצוה לפרסם בחוצות עיר מה שכתב ה"משנה ברורה" (שם ס"ק כו), שיצא מגדרו בדברים חוצבי להבות אש קודש, כנגד אותם המחביאים את הציצית בתוך המכנסים, עד שאינו ניכר מבחוץ שהם לובשים בגד של ציצית, והנה הדברים בלשון קדשו:

"ואותן האנשים המשימין הציצית בהמכנסים שלהם, לא די שמעלימין עיניהם ממאי דכתיב וראיתם אותו וזכרתם וגו', עוד מבזין הן את מצות השי"ת, ועתידין הן ליתן את הדין על זה. ומה שאומרים שהולכים בין הנכרים, לזה היה די ששימו הציצית בתוך הכנף [פירוש], ששימו הציצית בכיס שתפרו בד' כנפות הבגד, שעדיין ניכר שהוא לבוש בבגד של ד' כנפות]. ואילו היה להם איזה דורון ממלך בשר ודם שחקוק עליו שם המלך, כמה היו מתקשטין בו לפני האנשים תמיד, וקל וחומר בציצית שמרמו על שם מלך מלכי המלכים הקב"ה וכדלקמן בסימן כ"ד ס"ה, כמה מתכבד האדם הנושא שמו עליו.

ואמרו חז"ל (מנחות מג:): הזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני השכינה, ומשמע מן הכתובים דהיהודים שישארו לעת קץ יהיו מצויינים במצוה זו, כמה דכתיב (זכריה ח-כג) ובאו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי וגו', ואמרו חז"ל על זה (שבת לב:): כל הזהיר במצות ציצית זוכה ומשמשין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים".

"באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו"

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב לחזק את אחינו בני ישראל, בעלי מלאכה או אנשי עסקים המסתובבים בעל כרחם בין הגוים, בדורנו שהפריצות וההפקרות משתוללות בחוצות עיר [כמובן בתנאי שאי אפשר להימנע מלהיות שם, שאם לא כן הרי שנינו בגמרא (ב"ב נז:): "אי דאיכא דרכא אחריתא רשע הוא"], שיש ענין גדול ללבוש את הציצית באופן כזה שיוכלו לראות את הציצית, שהיא סגולה נפלאה לא רק לקיים כל המצוות בקום ועשה: "וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם", אלא זאת ועוד להתגבר על יצר התאוות

בעניני קדושה, כמו שמספרים לנו חכמינו ז"ל על כך מעשה פלא, וכך שנינו בגמרא (מנחות מד:):

"תניא אמר רבי נתן, אין לך כל מצוה קלה שכתובה בתורה, שאין מתן שכרה בעולם הזה, ולעולם הבא איני יודע כמה. צא ולמד ממצות ציצית, מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית", והזדמן לפניו ניסיון קשה ונורא בעניני קדושה עם אשה נכרית, וכמעט שלא היה יכול להתגבר על יצרו, אלא שאז קיבל סיוע מן השמים: "באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו", ועל ידי זה נרתע ועמד בקדושתו בעוז ובגבורה.

כאשר האשה שאלה אותו מה גרם לו לסגת, השיב לה: "מצוה אחת ציונו ה' אלקינו וציצית שמה, וכתוב בה [בפסוק האחרון] אני ה' אלקיכם שתי פעמים, אני הוא שעתיד ליפרע, ואני הוא שעתיד לשלם שכר, עכשיו נדמו עלי כד' עדים". פירוש, ד' כנפות הציצית נדמו לו כד' עדים, שאם יחטא יעידו עליו לפני הקב"ה.

האשה שהתפעלה מקדושת התורה: "אמרה לו, איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך, ומה שם עירך, ומה שם רבך, ומה שם מדרשך, שאתה למד בו תורה. כתב ונתן בידה. עמדה וחילקה כל נכסיה, שליש למלכות, ושליש לעניים, ושליש נטלה בידה... ובאת לבית מדרשו של רבי חייא".

היא סיפרה לרבי חייא את כל המעשה שהיה לה עם תלמידו, אשר בעקבות זה נתעוררה להתגייר וביקשה ממנו לגייר אותה. רבי חייא שהרגיש כי כוונתה לשם שמים גיירה, והשיא אותם כדת משה וישראל באומרו לתלמידו: "לך זכה במקחך, מצעות שהציעה לך באיסור, תציע לך בהיתר, זה מתן שכרה בעולם הזה, ובעולם הבא עין לא ראתה".

**ד' הציציות הצילו אותו
בזכות שהסתכל בהן ונשקן**

והנה מה שמצינו בדברי ה"שפת אמת" (מנחות טו), שביאר הטעם שבאו ד' ציציותיו וטפחו לו על

פניו להצילו מעבירה: "ואפשר דאותו אדם שהיה זהיר בציצית, היינו להסתכל בציצית, כמו שכתב בחרדים שהוא ענף מצוה לקיים וראיתם אותו, ובזכות זה באו לו הציצית על פניו, כיון שהיה זהיר לראותם ולנשקם באו על פניו".

על פי האמור הוא מבאר מה שאמרו בגמרא, כי מצות ציצית היא מצוה קלה, וקשה למה נקראת ציצית מצוה קלה, הלא היא שקולה כנגד כל המצוות, וגם תכלת דמיה יקרים מאד. אך לפי האמור יש לומר שנקראת מצוה קלה, כי בנקל אפשר להסתכל על הציצית ולנשקה, ועל ידי זה ניצל מעבירה כפי שניצל אותו אדם.

ב"מצת שמורים" למקובל האלקי רבי נתן שפירא (שער הציצית) מבאר, כי חכמינו ז"ל ביקשו ללמדנו בסיפור זה שמצות ציצית היא סגולה לשמור על האדם מיצר התאוות, ולמדו כן מסמיכות שני הכתובים בפרשת ציצית: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", פירוש, ההסתכלות בציצית היא סגולה נפלאה לקיים כל המצוות בקום ועשה, והיא גם שמירה שלא יתור אדם אחרי לבבו ועיניו המסרסרים את האדם לעבירה.

בדרך זו הוא מוסיף לפרש רמז הכתוב (משלי ו-לב): "נואף אשה חסר לב". כלומר אם אנו רואים אדם שנכשל ח"ו בעניני קדושה, הסיבה לכך היא "חסר לב", שחסרה לו הסגולה של ל"ב חוטים שיש בד' כנפים עכדה"ק.

**ההסתכלות בל"ב חוטי הציצית
מקדשת את העינים והלב**

ויש להוסיף תבלין בהקדם לבאר איך על ידי מצות ציצית זוכים לקיים: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם". ופירש רש"י: "הלב והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות, העין רואה והלב חומד והגוף

כדי לתקנם, על פי המבואר במדרש (ב"ר פה-ב) כי אשת פוטיפר התכוונה לשם שמים: "דאמר רבי יהושע בן לוי, רואה היתה באסטרוולוגין שלה שהיא עתידה להעמיד ממנו בן, ולא היתה יודעת אם ממנה אם מבתה". ואכן בסופו של דבר נשא יוסף את בתה אסנת ונולדו מהם מנשה ואפרים.

לכן סיבב הקב"ה מסבב כל הסיבות, כי אשת פוטיפר שלקחה את בגד הציצית של יוסף לשם שמים, נתגלגלה באותה אשה שהעמידה את הניצוץ של יוסף באותו ניסיון, אלא שהפעם לא לקחה ממנו את הציצית, ולכן זכה באמת להתגבר על יצרו בזכות ד' ציציותיו שבאו וטפחו על פניו, ובזכות זה נתגיירה ונישאת לניצוץ של יוסף הצדיק. נמצא לפי זה כי יפה ראתה אשת פוטיפר בכוכבים שתינשא לו בסופו של דבר. וזהו שאמר רבי חייא לאותו תלמיד: "לך זכה במקחך, מצעות שהציעה לך באיסור", היינו שהציעה לך אשת פוטיפר באיסור בגלגול הקודם, "תציע לך בהיתר", אחרי שהתגיירה בגלגול זה.

תועלת גדולה לנשמה להסתכל בציציות כל שעה

היוצא לנו מכל זה שההסתכלות בציצית היא סגולה נפלאה להינצל מתאוות היצר הרע בעיני קדושה. לפי זה נשכיל להבין מה שהזהיר רבינו האריז"ל ב"שער הכוונות" (דרושי ציצית דרוש ז דף ז טור א): "ודע כי האדם צריך להסתכל בציציות בכל שעה ורגע, כמו שאמר הכתוב וראיתם אותו, והוא תועלת גדול לנשמה, שלא יזדמן חטא לידו אם יזהר בכך, וגם ישיג תועלת גדול".

ונראה כי דברי האריז"ל הללו הם המקור למה שכתב הגה"ק בעל "חפץ חיים" בספר "שמירת הלשון" (ח"ב פרק א):

"והנה מפשטות הכתוב משמע, דראיית הציצית תועלת היא להזדרז במצוות ה', ולא לתור אחר עיניו, ואם כן מה נכון הוא לראות אותם כמה פעמים ביום, ובפרט בעת שעולה איזה מחשבה שאינה טהורה על לבו או איזה כעס, טוב מאד להסתכל אז בציצית ואז יפקע היצר".

כפי הנראה שזאת היא גם כן הסיבה למה שיצא ה"משנה ברורה" בקול רעש גדול, כנגד המחביאים את הציצית שעתידיים ליתן את הדין, כי מאחר שהקב"ה נתן לנו מצות ציצית כדי להסתכל בה, והבטיח לנו: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", נמצא כי המחביא את הציצית ואינו מסתכל בה, הרי הוא עתיד לתת את הדין שלא פעל להינצל מן העבירות.

"ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" ההסתכלות ב"ב חוטי הציצית מקדשת את הלב ואת העינים

"מעשה באדם שהיה זהיר במצות ציצית", זוכה להינצל מעבירה בזכות ד' ציציותיו שבאו וטפחו על פניו

רבינו האריז"ל: אדם זה היה בו ניצוץ יוסף, והאשה שנתגיירה בזכות הציצית היתה הניצוץ של אשת פוטיפר

מהרש"ק: "ותתפשהו בכגדו", הניסיון של יוסף במצרים היה משום שתפשה ולקחה ממנו את בגד הציצית

האדם שניצל בזכות ציצית היה ניצוץ של יוסף הצדיק

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים מרגלית טובה, בענין אותו תלמיד שבאו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו, על פי מה שגילה רבינו האריז"ל ב"ספר הליקוטים" (סוף פרשת וישב) במילים קצרות, כי אותו תלמיד שעמד בניסיון הקשה בזכות ד' ציציותיו שבאו וטפחו על פניו היה הניצוץ של יוסף הצדיק, ואילו האשה הנכרית שהעמידה אותו בניסיון היתה הניצוץ של אשת פוטיפר.

כעבדא קמיה מאריה נראה להוסיף על כך, על פי מה שמצאתי ב"חכמת התורה" להגה"ק רבי שלמה קלוגר זצ"ל (פרשת וישב דף תקלח ד"ה ותתפשהו בכגדו) ביאור נפלא, לפרש מה שכתוב בניסיון של יוסף (בראשית ט-יב): "ותתפשהו בכגדו", שתפשה ולקחה ממנו את בגד הציצית, בידעה שכל זמן שילבש ציצית לא תוכל להתגבר עליו, כי יבואו ד' ציציותיו ויטפחו לו על פניו.

וזהו ביאור הכתוב: "ויעזוב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה", כי כל זמן שהיה לבוש בציצית לא היה צריך לברוח, כי הציצית הגינה עליו שיוכל לעמוד בניסיון, אבל אחרי שתפשה בכגדו ולקחה ממנו הציצית, ידע יוסף שלא יוכל לעמוד בניסיון בלי קדושת הציצית, לכן התחכם: "וינס ויצא החוצה".

על פי האמור הוא מפרש המשך הכתוב (שם ג): "ויהי כראותה כי עזב בגדו בידה וינס החוצה, ותקרא לאנשי ביתה ותאמר להם לאמר, ראו הביא לנו איש עברי לצחק בנו". כי מתחילה לא רצתה להעליל עליו, בידעה שכל זמן שהוא לבוש בציצית, הרי הוא שמור מכל רע בזכות המצוה, אבל עתה בראותה שעזב בגדו בידה ואינו לבוש ציצית, לכן ותקרא לאנשי ביתו להעליל עליו. עד כאן תוכן דבריו הנפלאים.

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, להתבונן בנפלאות דרכי ה' המגלגל גלגולי הדורות

עושה את העבירות". ויש לומר כי על ידי שאנו לבושים בציצית שיש בהן ל"ב חוטים המקיפים את הלב מלפניו ומאחוריו, אנו מקדשים את ל"ב האדם במספר השוה, ועל ידי שאנו מסתכלים בשתי עינינו בציצית אנו מקדשים את העינים.

וזהו שכתוב: "וראיתם אותו", שתסתכלו בעיניכם על ל"ב חוטי הציצית כדי שתקדשו את הלב ואת העינים, ובזכות זה, "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם". לפי זה מבואר פירוש הכתוב: "וואף אשה חסר לב", כי מאחר שחסרים לו ל"ב חוטי הציצית, לכן לא היה יכול לקדש את לבו, ועל ידי זה שלט בו היצר הרע שבלב.

על פי האמור נשכיל להבין מה שאמר כ"ק מרן השר שלום מבעלזא זי"ע לפרש בדרך מליצה, מה שפירש רש"י בפרשת כי תצא בפת-תואר (דברים כא-א): "ולקחת לך לאשה, לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע". על פי המבואר בשלחן ערוך (או"ח סימן יב ס"א) שאם חסר חוט אחד עדיין הציצית כשרה, אולם כל זה הוא בנוגע להלכה, אבל כדי שתציל את האדם מן העבירה צריך דוקא ל"ב חוטים.

הנה כי כן זהו הרמז בדברי רש"י: "לא דברה תורה" - ל"א דייקא, אם יש ל"א חוטים כי חסר אחד מן החוטים, הנה על כך "דברה תורה" שהציצית כשרה, אבל עדיין לא יוכל להתגבר על היצר הרע, "אלא כנגד יצר הרע" - אל"א דייקא, אם יש ל"ב חוטים כמספר אל"א, הרי זה מסוגל "כנגד יצר הרע" לבטלו עכדה"ק.

יומתק לפרש בזה מה שדקדקו לומר בגמרא הני"ל: "מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית". לפי האמור הכוונה בזה כי אף שמצד הדין אפילו אם חסר חוט אחד הציצית כשרה, אבל הוא היה זהיר שיהיו תמיד ל"ב חוטים כדי לבטל בכך את היצר הרע. לכן נעשה לו נס: "באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו", ללמדנו שכל ד' ציציותיו שהם ל"ב חוטים באו להצילו שלא יסור אחר תאוות לבו.

"עיניך לנוכח ביטו ועפעפיך יישירו נגדך"

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח לפתור חידה סתימה בדברות קדשו של מרן ה"חתם סופר" ב"תורת משה" פרשת ויחי, שכתב רמז נפלא בפסוק (בראשית מט-כב): "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" - על"י עי"ן נוטריקון לשון הפסוק (משלי ד-כה): "עיניך לנוכח ביטו - ועפעפיך יישירו נגדך". ולא ביאר כוונתו.

לפי האמור נראה לפרש כוונתו בהקדם לפרש מה שרמז שלמה המלך בכתוב זה: "עיניך לנוכח ביטו ועפעפיך יישירו נגדך". ויש לומר שרמזו על ההסתכלות בציצית, וזהו שאמר: "עיניך לנוכח ביטו", שיביטו שתי העינים לנוכח על שתי הציציות אשר לפניו, שיש בהן י' קשרים כנגד י' שמות הוי"ה כמספר ב' פעמים עי"ן לקדש את שתי העינים, ובזכות התקדשות זו תזכה, "ועפעפיך יישירו נגדך", שתסתכל בעיניך רק בדרך ישרה.

מעתה יש לומר כי זהו שרמזו ה"חתם סופר" בפסוק: "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" - על"י עי"ן נוטריקון עיניך לנוכח ביטו ועפעפיך יישירו נגדך, לרמז בכך כי מה שנתקדש יוסף הצדיק במצרים הוא בזכות שהסתכל על מצות ציצית, שענין זה רמזו בכתוב: "עיניך לנוכח ביטו ועפעפיך יישירו נגדך".

רעיון זה מתאים להפליא עם דברי הגה"ק רבי שלמה קלוגר הנ"ל, שיוסף הצדיק התקדש במצרים בכח הציצית שלבש, לכן בניסיון שהיה לו עם אשת אדוניו: "ותתפשהו בנגדו", שלקחה ממנו את הציצית, ועל ידי זה היה צריך לברוח, "וינס ויצא החוצה". מזה נשכיל להבין כי כשנעשה מלך על מצרים חזר ולבש בגד של ציצית, ועל ידי זה היה יכול לעמוד בקדושת העינים בבחינת: "עיניך לנוכח ביטו".

נסיים עם דברי המחבר (סימן כד ס"ה) שהביא עוד כוונה בהסתכלות בציצית, אשר המקור לכך כפי שהוא מביא ב"בית יוסף" מפי השמועה ולא גילה לנו מי הוא בעל השמועה: "וגם יש בהם ט"ז חוטים ועשרה קשרים עולה כ"ו כשם הוי"ה". פירוש, כי בכל אחד משני חוטי הציציות שלפניו יש שמונה חוטים וחמשה קשרים שהם י"ג כמספר אה"ד, ובשתי הציציות יחד הרי הם כ"ו כמספר השם הוי"ה.

זונים אחריהם", ויתפלל לה' שיזכה להינצל מכל הניסיונות בעניני קדושה.

המחבר בשלחן ערוך מביא כוונת השמות כשמסתכל בציצית

בדרך זו במסילה נעלה להתבונן במה שמצינו חידוש גדול בדברי הפוסק הגדול מאורם של ישראל רבי יוסף קארו ז"ל, שיצא מגדרו להביא בשלחן ערוך הלכות ציצית שהוא ספר הלכה, כוונת השמות שצריך כל אדם לכוון בשעה שמסתכל בציצית, ענין שהיה מתאים יותר לספרי קבלה, והנה לשון קדשו (או"ח סימן כד סעיף ה): "כשמסתכל בציצית, מסתכל בשני ציציות שלפניו, שיש בהם עשרה קשרים רמז להיות".

מקור הדברים כמו שהביא ה"בית יוסף" בשם המקובל האלקי רבי מנחם ריקאנטי בפרשתנו. וביאר ה"מגן אברהם" (ס"ק ב) וביתר ביאור ב"מחצית השקל" (שם), כי כשמסתכל בשתי ציציות אשר לפניו, הרי יש בכל ציצית חמשה קשרים, ובשתי ציציות יש עשרה קשרים, כנגד עשרה שמות הוי"ה המכוונים כנגד עשר מדות שהקב"ה ברא ומנהיג בהם את העולם: כתר, חכמה, בינה, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. ויש לומר הטעם שכל קשר הוא כנגד שם הוי"ה אחד, כי הקשר שלנו עם הקב"ה הוא על ידי השם הוי"ה, כמו שכתוב (דברים ד-ז): "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום".

לפי האמור נראה לבאר הטעם שיצא המחבר מגדרו להזכיר כוונת השמות בעת ההסתכלות בציצית, כי היות שההסתכלות בציצית היא סגולה לקדש את עיניו ולבו של אדם, שיקיים את כל המצוות בקום ועשה וינצל מיצר התאוה שלא יתור אחרי לבבו ועיניו, לכן היה חשוב למחבר שאפילו אנשים שאין להם השגה בתורת הסוד, כשמסתכלים על הציצית יכוונו בהם כוונת השמות המסוגלים לקדש את האדם.

ויש להוסיף תבלין לבאר כוונה זו על פי המבואר בכתבי האריז"ל (ע"ח שער ט פ"א ובהגהות השמש אות א), כי עי"ן בגימטריא ה' פעמים שם הוי"ה, וב' פעמים עי"ן בגימטריא י' פעמים הוי"ה. נמצא לפי זה כי כשמסתכל בשתי עיניו על שתי ציציותיו אשר לפניו, שיש בהן עשרה קשרים כנגד י' שמות היות, נמשכת על ידי ההסתכלות זו קדושת הציצית על שתי העינים, שיתקדשו בקדושת י' פעמים הוי"ה כמספר ב' פעמים עי"ן.

מעתה יאירו עינינו להבין מעט מזעיר דברות קדשו של הרבי ר' אלימלך ז"ל: "בדור הזה יש שורש לתקן מצות ציצית יותר משאר מצוות". כי מאחר שאנו חיים בעקבתא דמשיחא שהניסיון בעניני קדושה הוא איום ונורא, וכבר התנבאו על כך חכמינו ז"ל ברוח קדשם באומרם (סוטה מט:): "בעקבות משיחא חוצפא יסגא... בית וועד יהיה לזנות... וחכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו". לכן המצוה המיוחדת בדור הזה היא מצות ציצית, שהמקיימה כראוי זוכה להינצל מכל הניסיונות בעניני קדושה.

הנה כי כן מאחר שהקב"ה נותן התורה העניק לנו מתנה יקרה כזו, מצות ציצית שההסתכלות בה היא סגולה בטוחה לקיים כל המצוות, ולהינצל מכל העבירות החמורות בעניני קדושה, מי פתני יסור הנה לבזות מתנת הקב"ה שלא להסתכל בה, ומה נענה ביום פקודה כשנצטרך לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על כל מה שפגמנו, וישאלו אותנו מדוע היינו שוטים שלא השתמשנו עם העצה שנתן לנו על הקב"ה להסתכל על הציצית כמה פעמים ביום, שאז היינו יכולים להתגבר על היצר הרע.

ובאמת אם נתבונן נראה כי כך היא דרכו של יצר הרע, שהוא מקרר את האדם על ידי שמכניס במוחו מחשבת פיגול, איך אפשר שההסתכלות על כמה חוטים של ציצית יצילו אותך מהרע, אבל עלינו מוטלת החובה להאמין באמונה פשוטה, כי מה שהבטיח לנו הקב"ה בתורתו שבזכות שנקיים מצות: "וראיתם אותו", נזכה שיתקיים בנו: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", הוא אמת ויציב, ומי שמזלזל בכך ואינו מסתכל בציצית הרי הוא עתיד ליתן את הדין.

לכן הבה נקבל על עצמנו לקיים מצות ציצית בשלימות, ובפרט אנשי עסקים שיוצאים בעל כרחם למקומות שצריך בהם שמירה מיוחדת בעניני קדושה, לא להתבייש עם חוטי הציצית אלא להחזיק אותם בחוץ, להסתכל עליהם כמה פעמים ביום בכוונה תחילה כדי לקיים מצות עשה: "וראיתם אותו", ובזכות זה יתקדשו עיניו ולבו ויזכה להינצל מיצר התאוה. ולפי המבואר בספרים הקדושים שיש סגולה להזכיר המצוה כפי שהיא כתובה בתורה, הנה מה טוב שיסתכל על הציצית ויאמר בפה מלא: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני תח' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com